

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

RATUKE - seminaari

11.11.2010

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Työsuojelun vastuualue
Kaarina Myyri-Partanen
johtaja

www.tyosuojelu.fi

www.avi.fi

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

Aluehallintovirastot Päätoimipaikat ja toimipaikat

Aluehallintovirastot

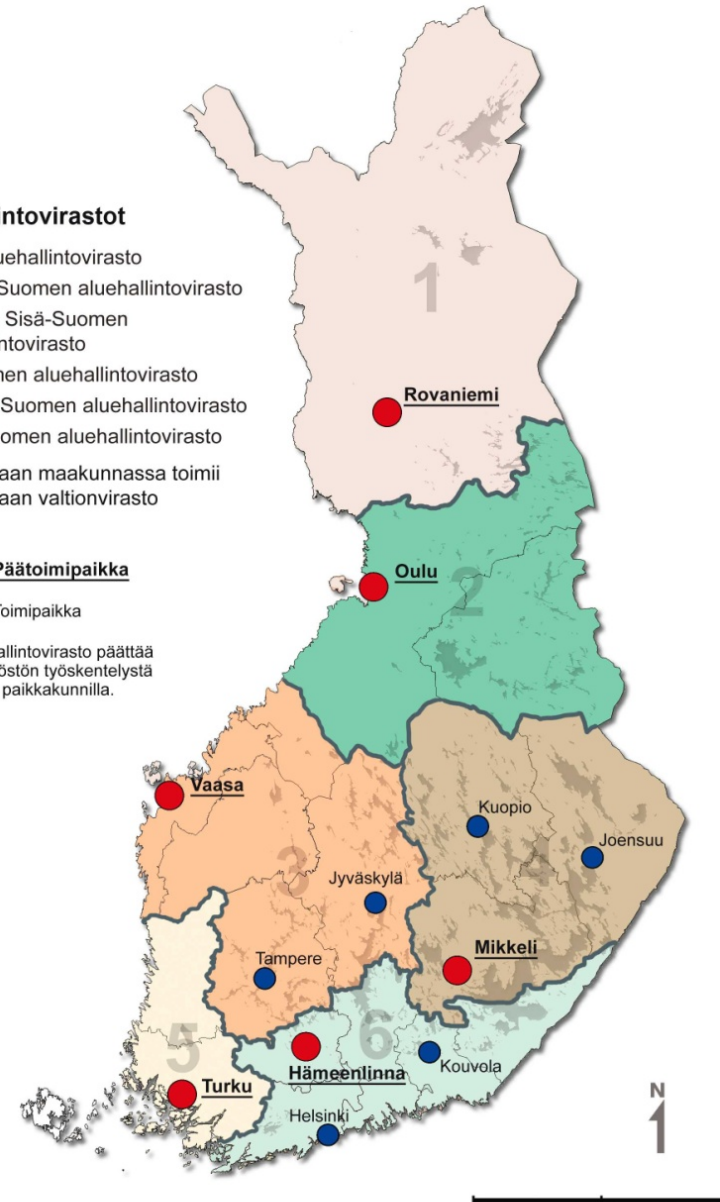
1. Lapin aluehallintovirasto
2. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
3. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
4. Itä-Suomen aluehallintovirasto
5. Lounais-Suomen aluehallintovirasto
6. Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Ahvenanmaan maakunnassa toimii
Ahvenanmaan valtionvirasto

● **Päätoimipaikka**

● Toimipaikka

Aluehallintovirasto päättää
henkilöstön työskentelystä
muilla paikkakunnilla.

Työsuojeluvalvonnan tavoitteita

- Toimivat käytännöt turvallisuusjohtamisessa
  - Haitallinen henkinen ja fyysinen kuormitus
  - Työtapaturmat ja kemikaaliriskit
  - Työelämän pelisääntöjen valvonta
    - työaika
    - ulkomaalaiset ja tilaajavastuu
    - määräaikaiset työsuhteet (mm. vuokratyö)
    - tuotteiden turvallisuus; hankintamenettelyt

Harmaa talous ja työsuojelun valvonta

- Työsuojeluviranomaisen mahdollisuudet vaikuttaa harmaan talouden torjuntaan
  - Tilaajavastuulaki
    - onko tilaajan sopimuskumppani hoitanut yhteiskunnalliset velvoitteet
  - Ulkomaalaislaki ja laki lähetetyistä työntekijöistä
    - luvaton työvoima
    - työsuhteen vähimmäisehtojen valvonta
  - Työturvallisuuslaki
    - tunnistekortit

Tilaajavastuulain valvonta vuonna 2009

- n. 900 tarkastusta koko Suomen alueella (n. 3000 sopimusta)
- 60 % oli puutteita, laiminlyöntimaksuja 10 -15%
- vuoden 2009 tarkastukset toimialoittain (12 tarkastajaa):
  - Rakennusala (374)
  - Teknologiateollisuus (85)
  - Kiinteistöhoito (69)
  - Kemianteollisuus (66)
  - Majoitus- ja ravitsemisala (55)
  - Logistiikka (51)
  - Kauppa (50)
  - Muut (37)

Tilaajavastuulain valvonta

- Laissa useita valvontaa hankaloittavia kohtia
  - Vakiintuneisuus
  - Pitkät alihankintaketjut
  - Itsenäiset työsuorittajat
  - Rajalliset tiedonsaantioikeudet muilta viranomaisilta

- Lain ennaltaehkäisevyys heikko ?
  - Laiminlyöntimaksun suuruus?
  - Kiinnijäämisen riski?

Ulkomaalaislain /lähetettyjä työntekijöitä koskevan lain valvonta

- Työnteko-oikeuden varmistaminen
  - Työntekijät katoavat, kun tarkastaja tulee paikalle
- Työsuhteen vähimmäisehdot
  - Alipalkkaus/syrjintä
  - Työntekijä usein tyytyväinen saamaansa palkkaan
  - Riippuvainen työnantajasta, ettei lähde vaatimaan oikeuksiaan
- Lähetettyjen edustajat
  - Ei tarvittavia tietoja
  - Edustaja katoaa prosessin aikana
- Työsyrynnän tai kiskonnan tapaisen työsyrynnän rangaistukset ovat vähäisiä suhteessa tekoon.

Miltä tilanne näyttää rakennusalalla

- Harmaa talous on keskittynyt pääkaupunkiseudulle, laajenee kuitenkin hyvää vauhtia muualla
- Kilpailu vääristynyt, koskee erityisesti erikoisurakointia
- Verot ja yhteiskunnan muut maksut jäävät saamatta
- Kaikille työntekijöille ei makseta riittävästi palkkaa

Työsuojeluvalvonnalla kavennetaan
”hämärämiesten” pelikenttää!

Tunnistekortit vuoden 2008 tarkastushanke: 909 työntekijää tarkastettu

(vrt ilmoitettu keskivahvuus - yhteensä 1216 työntekijää)

Näkyvillä	Ei näkyvillä	Ei ollut	yhteensä
426	177	306	909

Ulkomaalaiset työntekijät vuonna 2008

- Ulkomaisia työntekijöitä ilmoitettu olevan 36:lla (78%) työmaalla
- Työvoimasta 505 ulkomaalaista (27%)
- työmailla keskimäärin 21,3% työntekijöistä ulkomaalaisia
- Työnteko-oikeus varmistettu työmailla
  - "kyllä" 6 työmaata
  - "ei" 30 työmaata
  - "ei ulkomaalaisia työntekijöitä" 10 työmaata

	Työntekijöitä työmailla	Joista ulkomaalaisia
minimi	5	0
maksimi	350	100
keskimäärin	41	11
mediaani	24	4
yhteensä	1896	505

Tilaajavastuulain valvonta rakennusalalla vuonna 2010

- Tavoitteena n. 360 tarkastusta koko Suomen alueella
- 8 tarkastajaa
- 20.8.2010 mennessä oli tehty 255 tarkastusta
- Tehdyistä tarkastuksista 51 (20 %) on johtanut tilaajan kuulemiseen
- Laiminlyöntimaksuja määrätty 7 kpl,
yhteissummaltaan 35 500 €

Tilaajavastuutarkastukset 2010

- Laiminlyöntimaksuun ja kuulemisiin johtaneissa tapauksissa on yleisimmin ollut puutteita verojen maksamista ja eläkevakuuttamista koskevia kohtia koskien.
- Usein tilaaja on hankkinut verovelkatodistuksen, mutta ei maksusuunnitelmaa.
- Ulkomaalaiset alihankintayritykset ovat saattaneet tehdä töitä Suomessa parikin vuotta, mutta eivät ole rekisteröityneet alv-velvollisiksi.

Tilaajavastuutarkastukset 2010

- Yhteistyötä jatkettu Verohallinnon verotarkastusyksikön kanssa.
- Väärennettyjä vero- tai eläkevakuutusmaksutodistuksia havaittu tilaajavastuutarkastuksilla 20.8.2010 mennessä yhteensä 17 kpl.

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

Ulkomaalaisvalvonta

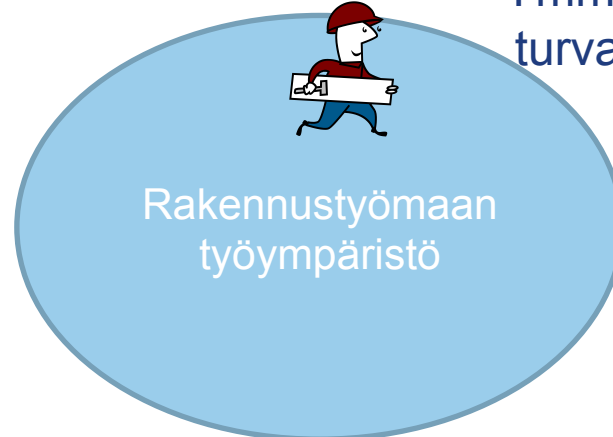

- Alustavien tietojen mukaan työmailla kohdatuista työntekijöistä noin joka kolmas on ollut ulkomaalaisia. Ulkomaalaisista työntekijöistä arviolta 60-70 % on ollut lähetettyjä.
- Noin joka kolmannella työmaalla on ollut esittää tiedot ulkomaalaisten työntekijöiden työnteko-oikeuden perusteesta
- Lähetettyjen työntekijöiden edustajatieto on löytynyt työmaalla ainoastaan noin joka kolmannelta pääurakoitsijaan sopimussuhteessa olevasta yrityksestä
- Ulkomaalaisia aliurakointiyrityksiä sopimussuhteessa pääurakoitsijaan tai rakennuttajaan on ollut keskimäärin 1-2 (monilla työmailla ei yhtään, joillain jopa 3-4), muita työmaan ulkomaalaisia yrityksiä 1-2
- Tunnistekorttihavaintojen perusteella tunnistekortti löytyy kahdella kolmesta työntekijästä.
- Lähetettyjen osuus ulkomaalaisista lisääntynyt

Harmaa talous ja tapaturmat?

Millä keinoilla varmistetaan
työntekijän osaaminen:
-Tunnetaan työntekijän
taidot
-Perehdytys
-Valvonta

Työntekijä:
-Turvalliset työmenetelmät
- Ymmärrys hyväksyttävästä
turvallisuustasosta ja työtavoista

Tapaturmat usein
kytkeytyvät
työympäristön ja/
tai työtapojen
virheisiin

Harmaan talouden johdosta työmailla häärää tuntematonta sakkia,
jonka turvallisuusorientaatioista ei ole tietoa
Tilanteen korjaaminen edellyttää nykyisen toteutustavan järjeistämistä ja
aliurakoinnin hallintaa

Tulevatko tikkaat takaisin Suomen rakennustyömaille?

■ Yleistiedot tapaturmasta

Lauantaina 18.9.2010 noin klo.17.00 omakotitalon kaideasennustyössä osoitteessa A Feltin rantatie 14 Sipoossa sattui työtapaturma, jossa loukkaantui Steel OÜ:n työntekijä. Virolaisen yrityksen Steel OÜ:n kaideasennustyöhön oli tilannut talon rakennuttajat K ja L V.

■ Tapahtumien kulku

Kohteessa asennettiin etupihan terassin kaiteita. Tapaturmassa loukkaantunut työntekijä oli työskennellyt tikkailla kiinnittäen kaidepuita kaidetolppiin. Tikkaat olivat sijoitettuna kellariin menevien portaiden päällä. Tikkaat olivat kaatuneet ja työntekijä oli tipahtanut alas portaikkoon. Tikkaat olivat olleet monitoimitikkaat, jotka olivat olleet nojatikasasennossa.

■ Tarkastajan käsitys tapaturmatekijöistä

Tapaturma on johtunut siitä, että työtä suoritettiin kiinnittämättömiltä nojatikkailta, eikä työssä ole käytetty työhön soveltuvaa, turvallista ja tarkoituksenmukaista työtasoa.

Joitakin käytännön mahdollisuuksia harmaan talouden torjumiseksi

- Tunnistekortteihin veronumero
- Tilaajavastuulain kehittäminen
  - Laiminlyöntimaksun korottaminen
  - ”Toiminnan vakiintuneisuuden” poistaminen
  - Selvitysvelvollisuuden ulottaminen koko ketjuun
- Julkisen rekisterin perustaminen
- Riittävä valvonta työmaalla, myös viikonloppuisin

Polttava kysymys

Annammeko rakennustyömaiden pysyä hämärämiesten pelikenttänä vai teemmekö korjausliikkeitä, joilla alasta tehdään rehtien rakentajien ala?